Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра біології та методики навчання біології

"**ЗАТВЕРДЖУЮ**"
Декан природничо-географічного
факультету

_____ Міронець Л.П
«1» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 10. Теорія та методика навчання біології та основ здоров'я

галузь знань: А Освіта

спеціальність: А 4 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

освітньо-професійні програма:

Середня освіта (Біологія, природознавство та здоров'я людини)

мова навчання: Українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету
«29» серпня 2025 р.

Голова _____
(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Суми - 2025

Розробник: Генкал Світлана Едуардівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри біології та методики навчання біології
Протокол № 1 від «28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
канд. біол. наук, доцент Ю.І. Литвиненко

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Кількість кредитів – 6</td><td rowspan="14">Магістр</td><td colspan="2"><u>Обов’язкова</u></td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="10">Загальна кількість годин – 180</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>20</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>28</td><td>6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>130</td><td>168</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування професійно-методичної компетентності фахівця та готовності до викладання біології у ЗЗСО та закладах фахової передвищої освіти відповідно до провідних напрямів модернізації системи освіти в Україні; оволодіння студентами основними методологічними та методичними знаннями, уміннями і навичками викладання шкільного курсу біології (у тому числі в профільних класах) та основ здоров'я на основі пізнавальної взаємодії зі школярами у процесі навчання.

Основні **завдання** навчальної дисципліни:

– сформувати знання щодо методів, прийомів, засобів навчання;

– ознайомити студентів з сучасними досягненнями педагогічної теорії, методики і практики, передовим педагогічним досвідом роботи у ЗЗСО та закладах фахової передвищої освіти;

– сформувати у студентів педагогічних умінь і навичок проведення різноманітних форм навчальних занять і позакласної роботи з біології та основ здоров'я;

– забезпечити оволодіння студентами: теоретичними та практичними аспектами освітнього процесу, цільовим, змістовим, діяльнісним, результативним компонентами системи навчання біології та основ здоров'я, розвивальним і виховним потенціалом змісту навчання біології у старшій школі;

– сформувати вміння досягати визначеної мети навчального процесу за допомогою різних методів і методичних прийомів, вміння формувати в учнів науковий світогляд, наукову картину світу, забезпечувати їх самовизначення та самореалізацію.

У результаті вивчення дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності:**

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу.

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, розуміння важливості розвитку мислення й пошанування істини, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватись принципів тайм-менеджменту.

ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності, до розробки та презентації освітніх проєктів, до мотивування людей щодо досягнення спільної мети; формування екологічної свідомості здобувачів освіти засобами навчальної діяльності.

ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної, дослідницької діяльності.

ЗК 6. Здатність до розуміння предметної області, здійснення науково- педагогічних досліджень, прогнозування та презентації їх результатів, до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК 7. Здатність грамотно використовувати державну мову у професійній, дослідницькій діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в професійній, інноваційній діяльності.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.

ЗК 9. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

СК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів в умовах реалізації концепції Нова українська школа, використовувати знання іноземної мови в професійній, інноваційній діяльності.

СК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему теоретичних знань та практичних умінь з біології та методики навчання біології, природознавства, основ здоров'я, інтегрованих курсів природничої освітньої галузі в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.

СК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній, дослідницькій діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.

СК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній емоційний стан; використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки учнів, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного.

СК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

СК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК 8. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

СК 10. Організаційна компетентність як здатність: організовувати процес навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти; організовувати різні види і форми навчально-пізнавальної, дослідницької діяльності здобувачів освіти, презентувати досягнені результати; здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів.

СК 11. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати моніторинг та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на засадах компетентнісного підходу; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання навчальної діяльності учнів.

СК 12. Здатність до навчання впродовж життя: оновлення професійних знань в галузі біології і педагогіки, методах наукового пізнання; здійснювати самоаналіз педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.

СК.13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувані різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Форми навчання: інтерактивні лекції, лекції з мультимедійним супроводом, практичні заняття, електронне навчання на платформі Moodle, пошукова практична робота. **Методи викладання, навчання:** аналіз/синтез, порівняння, узагальнення, конкретизація, аналогія, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод, дискусія, наукове моделювання, репродуктивний, метод конкретних ситуацій, інтерактивні методи (метод мозкового штурму, дискусії), методи візуально-графічної наочності, проєктування, прогнозування, самоаналіз.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика навчання біології та основ здоров'я» відбувається після опанування здобувачами вищої освіти дисциплінами «Психологія освіти», «Інформаційні технології в освіті», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Сучасні методи та технології навчання інтегрованих курсів природничої освітньої галузі», «Методологія та організація наукових досліджень», «Фізіологічні основи здоров'я людини» і є логічним продовженням циклу професійної підготовки магістрантів. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

4. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання
Знання	**ПРЗ 1.** Знати та розуміти сутність освіти як соціокультурного феномену, шляхи інноваційного розвитку сучасної системи освіти України в умовах реформаційних перетворень; концептуальні основи шкільної освіти в галузі біології, природознавства та основ здоров'я, цілі і завдання навчання в закладах загальної середньої освіти. **ПРЗ 3.** Знати методологію наукового пізнання та формування природничо-наукової картини світу; закони, методи та методики проведення біологічних та педагогічних досліджень. **ПРЗ 4.** Знати концепції навчання й виховання, сучасні педагогічні технології, теоретичні та практичні основи методики навчання біології, курсів природничої та здоров'язбережувальної галузі; традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу та використовувати їх на практиці для вирішення професійних завдань. **ПРЗ 6.** Знати зміст основних документів, що регулюють організацію освітнього процесу, основні вимоги до складання відповідної документації для підтримки якості освітнього процесу та мережевий етикет у професійній діяльності. **ПРЗ 7.** Знати й розуміти зміст ключових компетентностей, наскрізні уміння здобувачів освіти, визначені державними стандартами освіти; знати й розуміти вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, рівні сформованості їхніх компетентностей. **ПРЗ 8.** Знати особливості змістових ліній шкільного курсу, сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання біології, курсів природничої та здоров'язбережувальної галузі в умовах впровадження концепції Нова українська школа; знати основи організації позаурочної, позакласної та позашкільної освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти; знати форми, види, методики

	оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, відстеження їх прогресу в навчанні. **ПРЗ 9.** Знати та аналізувати методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання здобувачів освіти на основі компетентнісного підходу з урахуванням їхніх освітніх потреб; форми організації освітнього процесу, навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти, вимоги до професійного розвитку вчителя. **ПРЗ 10.** Знати сучасні інформаційно-цифрові технології, цифрові ресурси для супроводу освітнього процесу та способи їх використання під час навчання біології, курсів природничої та здоров'язбережувальної галузі; правила безпеки у цифровому середовищі; засоби підвищення ефективності навчання здобувачів освіти з урахуванням індивідуальних особливостей. **ПРЗ 11.** Знати основні принципи побудови безпечного освітнього середовища закладів загальної середньої освіти, правила і рекомендації зі здоров'язбереження; принципи побудови конструктивної й безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу, у тому числі з особливими потребами; інструменти забезпечення інклюзивного навчання (інклюзивної культури, політики, практики). **ПРЗ 12.** Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної недоброчесності, правила використання об'єктів авторського права на рівні необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки як в академічній спільноті, так і подальшій педагогічній діяльності.
Уміння	**ПРУ 1.** Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів, проєктувати і запроваджувати сучасні педагогічні технології, форми, методи, засоби та підходи до навчання біології, курсів природничої та здоров'язбережувальної галузі, організовувати процес продуктивної взаємодії із здобувачами освіти та керувати ним; адаптувати зміст навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти. **ПРУ 5.** Уміти формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання біології, природознавства та основ здоров'я в умовах впровадження концепції Нова українська школа; створювати творче освітнє середовище, спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного. **ПРУ 7.** Обирати, вдосконалювати, створювати та застосовувати сучасне методичне і дидактичне забезпечення освітнього процесу; уміти структурувати і викладати навчальний матеріал; використовувати інформаційно-цифрові технології для підтримки навчально-пізнавального процесу. **ПРУ 8.** Уміти виявляти та вирішувати проблеми в професійній діяльності, ефективно планувати, організовувати різні форми позакласної роботи з біології, природознавства, основ здоров'я, інтегрованих курсів, зокрема дослідницького характеру; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в змаганнях з предмету (на рівні основної школи), популяризувати біологію як науку. **ПРУ 11.** Уміти грамотно використовувати державну мову в процесі професійної, наукової діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття, застосовувати прийоми та методи збагачення біологічної мови.

Комунікація	**ПРК 1.** Володіти основами професійної культури і керуватися у своїй діяльності принципами толерантності, діалогу і співробітництва. **ПРК 2.** Здатність здійснювати комунікативну взаємодію з здобувачами освіти під час навчання біології, природознавства та основ здоров'я людини на основі знань, ціннісних орієнтацій, моральних настанов. **ПРК 3.** Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних, наукових проблем, базуючись на принципах етики.
Автономія і відповідальність	**ПРА 1.** Мати сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності, бути готовим сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя, академічної доброчесності, тайм-менеджменту. **ПРА 2**. Бути готовим організовувати освітній процес, ґрунтуючись на основних нормативно-правових актах, санітарно-гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження молоді; відповідально ставитися до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності. **ПРА 3.** Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
A 90 – 100	Повністю й міцно засвоїв програмний матеріал, орієнтується в сучасному інформаційно-освітньому просторі та створює особистісно-орієнтоване і розвивальне середовище для учнів; конструює зміст навчального матеріалу відповідно до цілей біологічної освіти; використовує у освітньому процесі методологічні підходи до викладання біології та основ здоров'я, володіє формами, методами і прийомами, що сприяють самовизначенню учнів. Складає розгорнутий конспект уроку, чітко формулює тему, триєдину дидактичну мету уроку, характеризує його структуру, вільно володіє навчальним матеріалом, самостійно проводить урок або його фрагменти на продуктивному рівні, володіє методами, формами, засобами, прийомами навчання, розробляє евристичні, творчі, проблемні завдання для учнів, застосовує засоби активізації пізнавальної діяльності учнів, здійснює самоаналіз уроку, відповідає на теоретичні запитання; здатний до творчого застосування отриманих знань
B 82 - 89	Твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті його викладає, допускаючи лише незначні й несуттєві неточності у відповідях на запитання, орієнтується в сучасному інформаційно-освітньому просторі та створює особистісно-орієнтоване і розвивальне середовище для учнів; конструює зміст навчального матеріалу відповідно до цілей біологічної освіти; використовує у освітньому процесі методологічні підходи до викладання біології та основ здоров'я, володіє формами, методами і прийомами, що сприяють самовизначенню учнів. Складає розгорнутий конспект уроку, чітко формулює тему, триєдину дидактичну мету уроку, характеризує його структуру, вільно володіє навчальним матеріалом, самостійно проводить урок або його фрагменти на продуктивному рівні, володіє методами, формами, засобами, прийомами

	навчання, розробляє евристичні, творчі, проблемні завдання для учнів, застосовує засоби активізації пізнавальної діяльності учнів, здійснює самоаналіз уроку
C 74-81	Знає програмний матеріал, грамотно його викладає, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при виконанні практичних робіт, володіє основними необхідними навичками і прийомами їх виконання. Конструює зміст навчального матеріалу відповідно до цілей біологічної освіти. Складає повний конспект уроку, чітко формулює тему, триєдину дидактичну мету уроку, характеризує його структуру, самостійно проводить урок або його фрагменти, володіє основним методичним інструментарієм, розробляє репродуктивні, евристичні, завдання для учнів, має ускладнення із застосуванням засобів активізації пізнавальної діяльності учнів, здійснює самоаналіз уроку
Д 64-73	Знає лише основний матеріал дисципліни, але не засвоїв його важливих деталей, допускає неточності, має утруднення під час конструювання змісту навчального матеріалу відповідно до цілей біологічної освіти. Складає не повний конспект уроку, формулює тему, мету уроку, характеризує його структуру, самостійно проводить урок або його фрагменти, частково володіє методами, формами, засобами, прийомами навчання, поверхнево здійснює самоаналіз уроку
E 60-63	Має прогалини у знанні основного матеріалу, складає конспект уроку, має утруднення під час конструювання змісту навчального матеріалу відповідно до цілей біологічної освіти. Формулює тему, мету уроку, поверхнево характеризує його структуру, проводить урок або його фрагменти за допомогою викладача, частково володіє основним методичним інструментарієм, має уявлення про самоаналіз уроку
FX 35-59	Не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє у достатньому обсязі понятєво-термінологічним апаратом науки, невпевнено, із помилками виконує практичні завдання. Складає не повний конспект уроку, не чітко формулює тему, мету уроку; не здатний охарактеризувати його структуру, не здатній провести урок або його фрагменти, виникають труднощі з вибором та застосуванням методів, форм, засобів, прийомів навчання, не здатний здійснити самоаналіз уроку
F 1-34	Має фрагментарні знання програмного матеріалу, неточні загальні уявлення про навчальну дисципліну, не справляється з виконанням практичних робіт, не здатній провести урок або його фрагменти, не орієнтується в методах, формах, засобах, прийомах навчання

Критерії оцінювання самостійної роботи магістранта (ДФН)

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
15-25	Повністю засвоїв програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, пов'язує теоретичні знання з практичними навичками та вміє обґрунтувати прийняті рішення. Не має утруднень з проведенням уроків або їх фрагментів на високому методичному рівні, демонструє володіння різноманітними методами, прийомами та організаційними засадами навчання учнів.

11-15	Знає програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання, грамотно викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на запитання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних завдань. Впевнено володіє уміннями проведення уроків або їх фрагментів, демонструє використання різноманітних методів, прийомів та організаційних засад навчання учнів.
6-10	Має фрагментарні знання основного програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності у формулюваннях понять, принципів, закономірностей навчання. Відчуває утруднення під час виконання практичних завдань, проведення уроків або їх фрагментів, використовує не повний арсенал методів, прийомів та організаційних форм навчання учнів.
1-5	Не знає більшої частини програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттями та термінами. Практичні завдання виконано частково. Проводить уроки або їх фрагменти за допомогою викладача, використовує обмежений арсенал методів, прийомів та організаційних форм навчання учнів.

Критерії оцінювання самостійної роботи магістранта (ЗФН)

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень магістранта
40-50	Повністю засвоїв програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, пов'язує теоретичні знання з практичними навичками та вміє обґрунтувати прийняті рішення. Не має утруднень з проведенням уроків або їх фрагментів на високому методичному рівні, демонструє володіння різноманітними методами, прийомами та організаційними засадами навчання учнів.
30-39	Знає програмний матеріал, що відведений на самостійне опрацювання, грамотно викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на запитання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних завдань. Впевнено володіє уміннями проведення уроків або їх фрагментів, демонструє використання різноманітних методів, прийомів та організаційних засад навчання учнів.
20-29	Має фрагментарні знання основного програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності у формулюваннях понять, принципів, закономірностей навчання. Відчуває утруднення під час виконання практичних завдань, проведення уроків або їх фрагментів, використовує не повний арсенал методів, прийомів та організаційних форм навчання учнів.
10-19	Не знає більшої частини програмного матеріалу, що відведений на самостійне опрацювання, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттями та термінами. Практичні завдання виконано частково. Проводить уроки або їх фрагменти за допомогою викладача, використовує обмежений арсенал методів, прийомів та організаційних форм навчання учнів.
1-9	Не виконав більшої частини завдань самостійної роботи, не знає програмний матеріал.
0	Студентом не виконано та/або не здано на перевірку жодного завдання для самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти для екзамену (ДФН)

Поточний контроль										Разом	Сума	Підсумковий контроль (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1													
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10				
4	4	4	4	7	6	6	5	5	5	50			
Самостійна робота											75	25	100
25										25			

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти для екзамену (ЗФН)

Поточний контроль										Разом	Сума	Підсумковий контроль (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1													
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10				
				9	8		8			25			
Самостійна робота											75	25	100
50										50			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно з переліком компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній

та/або інформальній освіті, здійснюється відповідно до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого Вченою Радою СумДПУ імені А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Методами формативного оцінювання є: усне опитування та коментарі викладача за його результатами, обговорення та самокорекція виконаної роботи студентами, самооціювання. Сумативне оцінювання включає оцінки за усне опитування, тестування, доповідь, різнорівневу контрольну роботу, самостійне творче завдання, розробку розгорнутих конспектів уроків та позакласних заходів з біології, презентацію результатів виконаних завдань та досліджень, розробку уроків з використанням освітніх сайтів та інтернет ресурсів, участь у дискусіях, екзамен. Оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з оцінок, які магістрант отримує за виконання практичних занять, поточних тестових контролів, контролю самостійної роботи (загалом 75 балів) та оцінку за результатами складання підсумкового контролю (екзамен) – 25 балів.

Примечание [1]: Описати свою систему оцінювання, не вказувати зайвих форм і методів контролю, які не використовуються.

Форми і види самостійної роботи: конспект з теми за розробленим планом; підготовка доповідей, виступів, вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацьовування; розробка мультимедійної презентації; розробка методичного забезпечення уроків (конспекти, дидактичні матеріали, НМК), розробка диференційованих, тестових завдань.

Форми і методи контролю самостійної роботи: екзамен; тестування; поточний контроль виконаних практичних завдань; письмові чи усні опитування студентів.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ І. Концептуальні основи організації навчання біології та основ здоров'я.

Тема 1. Методика навчання біології як наука. Теоретичні засади навчання біології та основ здоров'я. Зміст, цілі, завдання біологічної освіти у сучасній школі. Сучасні проблеми методики біології. Зв'язок з іншими науками. Роль МНБ у контексті професійної освіти. Зв'язок методики з іншими науками. Закономірності і принципи навчання біології. Закономірності навчання біології. Зовнішні та внутрішні закономірності. Принципи навчання: загальнопедагогічні (дидактичні), специфічні методико-біологічні, загальні методологічні. Дидактичні підходи до організації навчального процесу на уроках біології та основ здоров'я. Компетентнісний підхід до навчання біології та основ здоров'я. 10 ключових компетентностей Нової української школи. Зв'язок методики з іншими науками. Роль МНБ та основ здоров'я у контексті НУШ.

Тема 2. Структура шкільного предмету біологія та основи здоров'я. Методичні рекомендації на 2024-2025 н.р. Програмно-методичне забезпечення природничої освітньої галузі в 5-6 класі у контексті НУШ. Інтегровані курси «Пізнаємо природу», «Довкілля», «Природничі науки» (адаптаційний цикл навчання) 5-6 клас. Модельні програми Біологія 7-9, програми Біологія 6-9, Біологія і екологія 10-11 (2017). Програма предмету «**Основи здоров'я»,** розвиток здоров'язбережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення та відповідального ставлення до особистого здоров'я та здоров'я тих, хто поруч. Методичні рекомендації щодо організації навчання здобувачів освіти у природничій освітній галузі у 2024-2025 н.р. Формувальне та підсумкове оцінювання. Освітні платформи та цифрові ресурси для навчання.

Тема 3. Методологічні підходи до викладання біології та основ здоров'я у сучасній школі. Системний, системно-структурний, синергетичний, функціональний, еколого-еволюційний підходи. Поняття про біологічні системи (за Б.Д. Комісаровим): біонтологічні (клітина, тканина, орган, система органів, організм); таксономічні (вид, рід, родина, клас, тип та ін.); синекологічні (популяція, біоценоз, біогеоценоз, екосистема, біосфера). Формування цілісності знань про біологічні системи.

Тема 4. Системи та форми організації навчальної діяльності учнів. Поняття «організаційна форма навчання». Лекційно-семінарська система навчання. Індивідуалізоване та диференційоване навчання. Групове навчання. Самоосвіта, самостійна робота учнів. Лекційно-семінарська система. Види лекцій. Типологія семінарів з біології. Лабораторні і практичні роботи: особливості проведення, експериментальні завдання, наукові експедиції, конференції, диспути, олімпіади, ділові ігри, наукові читання, виконання і захист рефератів, доповідей, повідомлень, навчальні конференції. Позакласна робота з біології та основ здоров'я: польові практики, шкільні дослідницькі експедиції, олімпіади, конкурси, тематичні вечори, виставки.

Тема 5. Урок. Особливості структури уроку біології. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків. Принципи класифікації уроків. Структура уроків різного типу. Аналіз і самоаналіз уроку. Класифікаційні підходи до типології уроків біології. Дидактичні, методичні, психологічні, гігієнічні вимоги до уроку біології. Планування системи уроків. Взаємозв'язки між етапами уроку. Дидактичниі етапи уроку: сутність та особливості. Традиційний і творчий урок. Організація продуктивної діяльності учнів на уроках та під час виконання практичних і лабораторних робіт. Методика проведення уроків різних типів.

Тема 6. Методи навчання біології та основ здоров'я. Вибір методів навчання. Функції методів навчання: освітня, виховна, мотиваційна, спонукальна, контрольно-регулююча, пошуково-розвивальна, дослідницько-розвивальна, комунікативна, професійно-орієнтуюча. Продуктивні методи навчання: евристичний, метод проблемного викладу, дослідницький метод; індуктивний, дедуктивний, традуктивний; «метод мозкового штурму», «метод проєктів»; імітаційні методи; пошукові методи (евристична бесіда, пошукова лабораторна робота, самостійна робота за навчальною програмою); метод моделювання біологічних систем, явищ, процесів; пізнавальні ігри, метод конкретних ситуацій, метод інциденту, метод продукування нових ідей; інтерактивні методи (метод «Прес», метод «Мікрофон»), робота в малих групах; методи

контролю – усний, письмовий, лабораторно-практичний, графічний, програмований. Прийоми навчання.

Тема 7. Контроль навчальних досягнень учнів на уроках біології та основ здоров'я. Інформаційно-комунікативні технології навчання біології та основ здоров'я. Функції контролю навчальних досягнень учнів: мотиваційна, діагностична, виховна, інформаційна. Вимоги до контролю знань учнів. Класифікація форм контролю. Види і методи контролю рівня навчальних досягнень учнів з біології.

Онлайн-ресурси для дистанційного навчання. Цифрові ресурси. Сервіси для тестів, вікторин, квізів, інтерактивні опитування: LearningApps, WordWall, Quizizz, Mentimeter, Google forms, Kahoot. Спільні дошки: jamboard, padlet, linoit, Trello. Інтерактивні робочі аркуші: liveworksheets.com, wizer.me. Сервіси для проєктів, презентацій, спільної роботи, візуальні шаблони: Canva. Ментальні карти: mindmeister. Інтернет ресурси: Google Classroom, Classtime, Teams. Візуалізація освітнього процесу з біології і екології.

Тема 8. Сутність і структура профільного навчання біології. Концепція профільного навчання в старшій школі. Принципи реалізації профільного навчання: диференціації; варіативності й альтернативності; наступності і неперервності; гнучкості; діагностико-прогностичної реалізованості. Форми організації профільного навчання: внутрішньошкільні, зовнішні. Напрями профільної диференціації. Допрофільна підготовка учнів у 8-9 класах. Факультативи та курси за вибором з біології у структурі профільного навчання. Функції, типологія факультативів і курсів за вибором, їх тематична спрямованість. Самовизначення учнів профільних класів. Готовність учнів до вибору професії. Зарубіжний досвід профілізації освіти. Профілізація в країнах Європи. Академічний, загальний і професійний профілі в США.

Тема 9. Сутність продуктивного навчання біології та основ здоров'я. Види навчальних завдань. Евристична і творча діяльність учнів. Самостійна пізнавальна діяльність на уроках біології та основ здоров'я. Рівні засвоєння змісту матеріалу. Навчальні завдання репродуктивного, алгоритмічного, евристичного, творчого рівнів. Розв'язування біологічних задач в системі біологічної освіти.

Тема 10. Вимоги до професійної діяльності вчителя біології та основ здоров'я. Професійні знання вчителя біології: методологічні, дидактичні, предметні, методичні. Професійні вміння вчителя біології. Критерії та показники ефективності уроку біології та основ здоров'я. Вимоги до навчальної діяльності учнів: навчальні, організаційні, спеціальні знання, уміння, навички. Реалізація принципів академічної доброчесності в освітньому процесі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	кон	ср		л	п	лаб	кон	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Розділ І. Концептуальні основи організації навчання біології та основ здоров'я												
Тема 1. Методика навчання біології як наука. Теоретичні засади навчання біології та основ здоров'я	17	2	2			13	17,5	0,5				17
Тема 2. Структура шкільного предмету біологія та основи здоров'я. Методичні рекомендації на 2024-2025 н.р.	17	2	2			13	17,5	0,5				17
Тема 3. Методологічні підходи до викладання біології та основ здоров'я у сучасній школі	17	2	2			13	17					17
Тема 4. Системи та форми організації навчальної діяльності учнів	17	2	2			13	18	1				17
Тема 5. Урок. Особливості структури уроку біології	23	2	6		2	13	20	1	2			17
Тема 6. Методи навчання біології та основ здоров'я	19	2	4			13	20	1	2			17
Тема 7. Контроль навчальних досягнень учнів на уроках біології та основ здоров'я. Інформаційно-комунікативні технології навчання біології та основ здоров'я	19	2	4			13	19				2	17
Тема 8. Сутність і структура профільного навчання біології	17	2	2			13	19		2			17
Тема 9. Сутність продуктивного навчання біології та основ здоров'я. Види навчальних завдань	17	2	2			13	16					16
Тема 10. Вимоги до професійної діяльності вчителя біології та основ здоров'я	17	**2**	2			13	16					16
Усього годин	**180**	**20**	**28**		**2**	**130**	**180**	**4**	**6**		**2**	**168**

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	
		Д.ф.н	З.ф.н
1.	Тема 1. Методика навчання біології як наука. Теоретичні засади навчання біології та основ здоров'я	2	
2.	Тема 2. Структура шкільного предмету біологія та основи здоров'я. Методичні рекомендації на 2024-2025 н.р.	2	
3.	Тема 3. Методологічні підходи до викладання біології та основ здоров'я у сучасній школі	2	
4.	Тема 4. Системи та форми організації навчальної діяльності учнів	2	
5.	Тема 5. Урок. Особливості структури уроку біології	6	2
6.	Тема 6. Методи навчання біології та основ здоров'я	4	2
7.	Тема 7. Контроль навчальних досягнень учнів на уроках біології та основ здоров'я. Інформаційно-комунікативні технології	4	

	навчання біології та основ здоров'я		
8.	Тема 8. Сутність і структура профільного навчання біології	2	2
9.	Тема 9. Сутність продуктивного навчання біології та основ здоров'я. Види навчальних завдань	2	
10.	Тема 10. Вимоги до професійної діяльності вчителя біології та основ здоров'я	2	
	Разом	28	6

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Генкал С.Е. Методичні засади продуктивного навчання біології учнів профільних класів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2013. 196 с.
2. Генкал С.Е. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни «Методика навчання біології в профільних класах» для студентів освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. 53 с. https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/11638/3/ГЕНКАЛ%20С.Е.%20Метод%20реком%20МВБ%20У%20ПК.pdf
3. Грицай Н.Б. Інноваційні технології навчання біології: навчальний посібник. Львів: «Новий світ–2000», 2020. 176 с. https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Innovatsiyni-tekhnolohii-navchannia-biolohii.pdf
4. Грицай Н.Б. Методика навчання біології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: «Новий Світ-2000», 2020, 272 с.
5. Державний стандарт базової середньої освіти. Кабінет Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898
6. Концепція профільного навчання в старшій школі. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1456729-13#Text
7. Мороз І.В., Степнюк А.В., Гончар О.Д. Загальна методика навчання біології. К., «Либідь», 2006. – 590 с.
8. Тарасова С. М., Космачова А. М., Міхеєва Г. М. Методика навчання біології: Навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018 – 354 с. https://oldiplus.ua/downloads/297.pdf
9. Концепція НУШ. https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf

Додаткові

1. Генкал С.Е. Формування критичного мислення учнів засобами проблемного навчання на уроках біології // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. № 4 (88). – С. 256-267.
2. Генкал С.Е. Фундаменталізація біологічної профільної освіти шляхом удосконалення змісту історико-науковими знаннями // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, № 8 (92), 2019. С. 198-209.
3. Генкал С.Е. Пізнавальні завдання як засіб формування біологічної компетентності учнів профільних класів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, № 9 (103), 2020. – С. 305-317.

4. Генкал С.Е. Організація продуктивного навчання як засобу формування біологічної компетентності учнів профільних класів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, № 2 (106), 2021. – С. 67-78.
5. Генкал С.Е. Концептуальні карти як засіб удосконалення професійної компетентності майбутніх учителів біології. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2022. №7-8(121-122). С. 34-46. https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Генкал.pdf
6. Генкал С.Е. Концептуальні карти як засіб формування цілісності знань учнів на уроках біології. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024, № 1-2 (135-136). С 125-137. https://repository.sspu.edu.ua/items/039e24f3-dc00-4629-801c-94e14131dc5a
7. Генкал С.Е. Методи проєктного навчання учнів на уроках біології. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024, № 3 (137). С 39-54. https://repository.sspu.edu.ua/items/518704bb-c2fa-4bc9-b2d4-75e98137f8dc
8. Генкал С.Е. Формування пізнавальної компетентності учнів на уроках біології засобами розвивального навчання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2025. Випуск 217.С. 244-250. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-244-250
9. Генкал С. Формування науково-дослідницької культури майбутніх вчителів біології в умовах інтеграції науки та освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2025. Випуск 218, С.105-111.
10. Електронні версії підручників. https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/
11. Заяц С.В., Генкал С.Е. Реалізація компетентнісного підходу під час використання дидактичних ігор на уроках біології. IX Міжнародна заочна науково-практична конференція «Актуальні питання біологічної науки»: Збірник статей – Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2023. С. 156-161. (Ніжин, 12 квітня 2023 р.) http://www.ndu.edu.ua/storage/2023/Biol_conf_stat_2023.pdf
12. Збірник навчальних програм курсів за вибором та факультативів з біології для допрофільної підготовки та профільного навчання, рекомендованих для використання в загальноосвітніх навчальних закладах. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 288 с.
13. Кизенко В.І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика: [монографія]: Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. 405 с. С. 311–360. https://lib.iitta.gov.ua/718606/1/KVI_2018mon.pdf
11. Комарова О.В. Методика викладання біології у профільній школі. Практичний курс: методичні інструкції до проведення практичних занять з дисципліни «Методика викладання біології у профільній школі». Кривий Ріг: КДПУ, 2017. 59с. http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3118/1/методичка.pdf
14. Комарова О. В. Методика навчання біології. Практичний курс. Частина 2 : методичні інструкції до проведення практичних занять з дисципліни «Методика навчання біології». Кривий Ріг: КДПУ, 2018. 51 с. http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3036/1/пособие_часть_3.pdf
15. Навчальні програми курсів за вибором з біології для 10-11 класів: [Електронне видання]. Коршевнюк Т. В., Матяш Н. Ю., Козленко О. Г., Рибалко Л. М. Київ: Педагогічна думка, 2020. 36 с. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/navchalni-programy-kursiv-za-vyborom-z-biologiyi-dlya-10_11-klasiv.pdf

Інформаційні ресурси

1. Всеосвіта. Національна освітня платформа. https://vseosvita.ua
2. Дистанційний курс на Moodle СумДПУ https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=6005
3. Міністерство освіти і науки. http://mon.gov.ua

4. Навчаймось разом. https://www.youtube.com/channel/UCvcdUaQnYBLFwAs1d7CgQ8g/videos
5. Програма з біології для 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням біології, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 17.07.2013 № 983. https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/biologiya1.pdf
6. Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: **рівень стандарту**, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv
7. Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: **профільний рівень**, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv
8. Навчальна програма Основи здоров'я. 6-9 класи. 2022. https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navch.progr.2022.osnovy.zdorovia-6-9.pdf
9. Модельні навчальні програми

10. 7-9 класи (2024-2025). https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- мультимедійний комплекс;
- підручники та навчальні посібники, зазначені у списку літератури, електронний каталог бібліотеки Сумського державного педагогічного університету, інституційний репозитраій eSSPUIR;
- ілюстративні матеріали (структурно-логічні схеми, таблиці).